

Framtid

VINDELÄLVEN

...Här, genom Europas sista vildmark rinner Vindelälven, orörd, kraftfull och mytomspunnen...
Foto: Leopold Sjöström

UTVECKLINGSPROGRAM 1996-2000

med stöd från EU:s strukturfonder för Mål 6 och Mål 5b,
länsstyrelsen och landstinget i Västerbottens län,
Vindelälvs kommunerna Sorsele, Lycksele, Vindeln, Vännäs
samt företag, organisationer och enskilda

SLUTRAPPORT

Leopold Sjöström, ViEF-kansliet, Box 101, 920 70 Sorsele
Tel: 0952-14094, 070-5258732. Fax: 0952-14296. E-post: leopold@sorsele.se
Hemsida: www.vindelalven.se

1. Allmän beskrivning

1.1. ViEF

Vindelälvs kommunerna ekonomisk förening (ViEF) ägs av de fyra kommunerna Sorsele, Lycksele, Vindelns och Vännäs. Föreningen, som bildades 1992, har till syfte att stärka den lokala och regionala utvecklingen i Vindelälvsdalen genom aktiv samverkan och samordnad utveckling av turism, arrangemang, kultur och fiske.

1.2. Framtid Vindelälven

Program och projekt

ViEF initierade ett utvecklingsprogram för Vindelälvsdalen i anslutning till ett flertal inspirations- och samrådsträffar från Ammarnäs till Vännäsby vintern 1995. Programidén kompletterades med befintlig dokumentation, utredningar och rapporter om Vindelälven och ett studiebesök i Nedre Dalälven och Höga Kusten sommaren 1995. Därefter upprättades en programansökan och i maj 1996 beviljades ViEF stöd ur EU:s strukturfonder för Mål 6 och Mål 5b för ett långsiktigt utvecklingsprogram för Vindelälvsdalen under namnet "Vindelälven mot framtiden", som senare kommit att benämnas "Framtid Vindelälven".

Programmet har omfattat följande 6 projekt inom områdena kultur/miljö, turism, arrangemang och fiske:

Regionala fonden 4.1: ViEF/Vindelälven mot framtiden
Jordbruksfonden 4.5: Vindelälvsarrangemang mot framtiden
Sociala fonden 1.2: Vindelälvens turistbyrå mot framtiden
Regionala fonden 4.1: Vindelälvens turistbyrå mot framtiden
Jordbruksfonden 3.8: Vindelälvens fiskeråd mot framtiden
Jordbruksfonden 4.5: Vindelälvens fiskeråd mot framtiden

Framtid Vindelälven bygger på den attraktiva styrka, som finns i den storslagna natur, den kulturprofil och de genuina människor som tillsammans formar Vindelälvsdalen.

Programmet, som baseras på lokal delaktighet, helhetssyn och samordning av utvecklingsinsatserna, ska också ses som en programförklaring för en positiv utvecklingsprocess i Vindelälvsdalen och för att skapa ett aktivt engagemang för nationalälven Vindelälven som en unik natur- och miljöresurs i Europa.

Programmet har pågått under perioden 1996-2000 med en resursinsats på totalt 21 miljoner kronor och har finansierats av EU:s strukturfonder - regionala fonden, sociala fonden och jordbruksfonden - med 8,6 miljoner och i övrigt genom de fyra kommunerna, länsstyrelsen, landstinget samt företag, organisationer och enskilda knutna till turism, arrangemang och fiske i Vindelälvsdalen.

Syfte

Framtid Vindelälven har haft till syfte att

- höja kunskapen hos lokalbefolkning, turismnäring och besökare om Vindelälvsdalens kvalitativa natur- och kulturvärden
- öka förståelsen för att turismen, sportfisket och arrangemangen är viktiga inslag i bygdens näringsliv
- bidra till ökad kunskap, engagemang och samarbete för Vindelälvsdalens utveckling
- höja kompetensen hos turism- och projektaktörer
- bidra till ökad kompetens inom IT-området
- bidra till utvecklingen av kvalitativa turistprodukter och bredare aktivitetsutbud
- stärka marknadsföringen av Vindelälvsdalen som besöksmål
- öka antalet besökare i Vindelälvsdalen
- öka antalet deltagare och publik i olika arrangemang
- bevara och skapa nya arbetstillfällen

Framtid Vindelälven har på detta sätt velat stärka den lokala och regionala identiteten och utvecklingen och skapa en plattform för en långsiktig och konkurrenskraftig småskalig turism- och servicenäring med ett brett och attraktivt utbud.

Process

Det har varit en stor utmaning för alla berörda parter att lansera och genomföra ett så stort program som Framtid Vindelälven. Helhetssyn, delaktighet och samverkan är nyckelord som vi under programtiden försökt omsätta i praktiskt handlande och konkreta resultat.

Framtid Vindelälven har varit en viktig läroprocess i nytänkande och förnyelse, lokal kapacitetsutveckling och praktisk samverkan som tar lång tid och kräver starkt engagemang och uthållighet.

1.2.1. Projektorganisation

Projektägare

ViEF har varit projektägare för "Framtid Vindelälven"

Projektstyrelse

ViEF har utsett en Projektstyrelse, som svarat för övergripande styrning, kontroll och uppföljning av programmet.

Styrelsen har varit sammansatt av berörda projektaktörer och bestått av 5 ordinarie ledamöter:

Henrik Sandström, Vindelälvens fiskeråd, ordförande (1997-)
 - Leopold Sjöström, ViEF, ordförande (1996)
 Olle Rosén, Umeå Brukshundklubb/Vindelälvsdraget
 Thorbjörn Norrman, Vindelälvsloppets IF (1998-)
 - Kenneth Sahlén, Vindelälvsloppets IF (1996)
 - Gunnar Gustafsson, Vindelälvsloppets IF (1997-98)
 Inger Stenlund, Sorsele Allians AB/Vindelälvens turistbyrå (-1999)
 Hans-Erik Forsell, Lycksele kommun

Projektkansli

Projektkansliet har svarat för samordning av programarbetet, projektadministration, ekonomi, sekreterarskap i projektstyrelsen, kontakter med ViEF, Beslutsgrupp, EU-sekretariat, länsstyrelse, landsting, kommuner samt information till allmänhet och massmedia

Leopold Sjöström har varit kontrakterad som projektsamordnare på deltid och Sofia Lundberg (1996-98) och Björg Sjögren (1999) som projektassistenter på deltid. Bokförings- och Konsulttjänst, Stefan Blomqvist (och Emma Blomqvist 2000), Vindelgransele, har varit kontrakterad för insatser inom ekonomiadministration, projektredovisningar och rekvisitioner.

Huvudprojektledare och projektledare

Följande resurspersoner har under hela eller delar av programperioden varit kontrakterade genom sina företag, organisationer och kommuner för uppgiften som huvudprojektledare och projektledare:

Birgitta Bäckström, Bert Efraimsson, Clas Fries, Martin Enqvist, Göran Fahlgård, Hans-Erik Forsell, Lars Fällman, Erik Jonsson, Greger Jonsson, Anders Larsson, Maja Majchrzak, Thorbjörn Norrman, Rolf Pehrsson, Olle Rosén, Kenneth Sahlén, Henrik Sandström, Inger Stenlund, Stig Westbergh

1.2.2. Projektstruktur

Nyckelorden för "Framtid Vindelälven" har varit helhetssyn, delaktighet, förnyelse och samverkan.

Ambitionen har varit att projektstrukturen och projektaktiviteterna skall tillgodose

- aktiv samverkan
- lokal delaktighet
- hög kvalitet
- god styrning

Huvudprojekt

Framtid Vindelälven har omfattat totalt ett 25-tal projektaktiviteter, som ingått i 4 specifika projekt och övriga aktiviteter i följande 5 huvudprojekt:

- Marknadsutveckling
- Kompetensutveckling
- IT-utveckling
- Bygdeutveckling
- Vindelälvsleden

Huvudprojekten har koordinerats av en huvudprojektledare, som varit ansvarig för planering, ledning, samordning och uppföljning av projektområdet.

Projekt

Varje projekt har letts av en operativ projektledare, som svarat för projektets genomförande och varit ansvarig för projektekonomi, projektdokumentation och redovisningar. Till varje projekt har knutits särskilda styr-, arbets-, och referensgrupper.

Styrning, kontroll, uppföljning

Projektstyrelsen har upprättat en ändamålsenlig struktur för administrativ projekthantering och ekonomistyrning.

Särskilda mallar för projektplaner, lägesrapporter och ekonomirapporter har upprättats.

Projektplaner

Projektplanerna har redovisat syfte, aktiviteter, förväntat resultat, projektorganisation, tidsplan samt budget- och finansieringsplan på aktivitetsnivå och enligt baskontoplan. Planerna har upprättats av projektledarna och fastställts av Projektstyrelsen.

Lägesrapporter

Lägesrapporter har upprättats av projektledarna i regel var annan månad för information om projektets status verksamhetsmässigt och ekonomiskt.

Ekonomirapporter

Ekonomirapporter på program- och projektnivå har upprättats av projektkansliet i regel var annan månad som underlag för kontroll och uppföljning av projektens ekonomiska utveckling.

Information och samråd

Projektinformation har skett genom Framtid Vindelälvens hemsida på Internet: www.vindelalven.se och genom informationstidningen "Framtidsfönstret" och en separat informationsbroschyr, vid EU-mässor och samråds- och informationsträffar med projektaktörer, företag, organisationer, kommuner och övriga finansiärer samt vid de årliga Vindelälvskonferenserna. Samråd har också skett löpande med andra EU-aktörer inom regionen. Pressklipp med reportage om Vindelälven har abonnerats och arkiverats.

2. Verksamhet/Aktiviteter

A. Kultur och Miljö

Grafisk profil

En ny grafisk profil och logotype "Vindelälven - så mycket mer..." har tagits fram för information, marknadsföring och promotion av Vindelälvsdalen.

Sevärt Vindelälven

Projekt "Sevärt Vindelälven" har ingått i länsstyrelsens projekt "Sevärt i Västerbottens län". Sevärdheter i Vindelälvsdalen har inventerats, skyltats och beskrivits på informationstavlor och i en småskrift, som ges ut av Västerbottens läns Hembygdsförbund.

Se Vindelälven

I syfte att exponera Vindelälvens skönhet och naturvärden har siktröjningar längs Vindelälvsvägen 363 initierats som pilotprojekt. En handbok i metodik för framgångsrik siktröjning har utarbetats för att stimulera markägare och intressenter att själva ta ansvar för att hålla landskapet öppet längs Vindelälven.

Dånet av en vattuflod

Projekt "Dånet av en vattuflod", som är titeln på ett bygdespel och en utställning efter en idé av journalisten Arnold Kjellberg, uppfördes som en ambulerande föreställning i Vännäsby, Vindelns, Vormsele och Sorsele i juli månad 1997. "Dånet av en vattuflod" är en berättelse om människor vid Vindelälven, där den västerbottniska folksjälen speglas i det frireligiösa arvet och folkrörelsetraditionen.

Vindelälvsleden

Arbete har inletts med att exponera Vindelälvsdalens natur- och kulturvärden längs en kulturmiljöled "Vindelälvsleden", som sammanbinder sevärdheter, utflyktsmål, attraktioner och evenemang och som bildar ett naturligt stråk med iordningställda knutpunkter för arrangemangen Vindelälvsloppet, Vindelälvsdraget och andra arrangemang och aktiviteter

som bilturer, cykling, vandring, skidåkning, skoterturer. Planering, rekognoscering, röjnings- och markplanering har genomförts. Markägarupplåtelseavtal och driftsavtal har upprättats. Vindelälvsleden har skyltats som cykelled. Statens Naturvårdsverk har beviljat ett särskilt statligt bidrag för anläggande av Vindelälvsleden som skoterled.

Dagar vid älven

Filmaren Runar Enberg har med stöd från "Framtid Vindelälven" producerat spelfilmen "Dagar vid älven", en berättelse om människor som lever i närheten av Vindelälven. Det är en resa från nomadsamhället till informationssamhället. Filmen hade premiär vid en unik utomhusföreställning på Vindelälvens is i Sorsele 23 januari 1999. Filmpremiären blev en succé med över 1000 besökare och mycket uppmärksammas i riks- och lokalpress, TV och radio.

Slöjd och hantverk

Framtid Vindelälven har stött design- och produktutveckling och utbildning för lokala slöjdare och hantverkare för att stärka nätverk, marknadsutveckling och försäljning. Under programtiden har genomförts en inventering av över 100 slöjdare i Vindelälvsdalen, som registrerats i en databas. Samråds- och utbildningsträffar har arrangerats liksom gemensamt mässdeltagande.

Nya arrangemang

Framtid Vindelälven har stött nya arrangemang och aktiviteter, som på olika sätt bidragit till att stärka den lokala mobiliseringen, samarbetet och marknadsföringen av Vindelälvsdalen.

Följande projekt har genomförts med stöd av Framtid Vindelälven:

Musikfestival, V Vännfors, augusti 1997
 Ungdomsmusiktävling, Vindelns april 1998
 Bildspelsturné "Vindelälven - sex års tider", Vindelälvsdalen april och maj 1998
 Kulturdagar, Slöjdarnas Hus, Vännäsby, juni 1998
 Busslinjen "Vindelälvspressen" Umeå-Åmmarnäs-Umeå sommaren 1998
 Planering samt rekognoscerings/testturer "Vindelälvssturen" 1998-99
 Extra Rådslag, Åmmarnäs augusti 1998
 Filmpremiär "Dagar vid älven", Sorsele januari 1999
 Bubergsyrans, Vindelns, februari 1999
 Engelsk språkversion "Dagar vid älven", februari 1999
 Avstamp Vindelälvsloppet 2000+, Umeå oktober 1999

Vindelälvskonferens/Rådslag

Under programperioden har Vindelälvskonferenser/Rådslag arrangerats för ökad informations- och kunskapspridning och erfarenhetsutbyte. 960615 arrangerades Vindelälvskonferensen i Åmsele och 970614 också i Åmsele i samarbete med Föreningen

Vindelälvens "Försommarmarknad". Den uppföljande konferensen "Rådslag Vindelälven" i Vormsele 971115 blev en nystart för ökad vi-anda och samarbete med intressanta utvecklingsidéer. En Rådsträff genomfördes i Vormsele 980516 för bearbetning av projektidéer från Rådsträffen i Vormsele i november 1997. Ett extra Rådslag genomfördes i Ammarnäs 980822 i anslutning till "Pärfestivalen". 1999 års konferens arrangerades i anslutning till filmpremiären "Dagar vid älven" i Sorsele 990123.

1 april 2000 var det på dagen 30 år sedan Sveriges riksdag och regering beslöt att undanta Vindelälven från vattenkraftsutbyggnad. ViEF/Framtid Vindelälven firade detta 30-års jubileum med en stor Vindelälvskonferens i Parken, Hällnäs med EU:s miljökommissionär Margot Wallström som hedersgäst och talare. Dagens innan arrangerade Framtid Vindelälven en ungdomskonferens under temat "Ung vid Vindelälven".

Under året arrangerades flera andra aktiviteter med jubileumsanknytning som filmvisning "Dagar vid älven", Vindelälvsdraget, bildspelsturné "Vindelälven – sex års tider", Vindelälvsloppet, Slöjd- och hantverksdag, Nationalälvsdagen 000812, Kronprinsessan Victorias besök i Vindelälvsdalen 000905-06, Vindelälvens jubileumsfest i Vindeln 001202.

Hemsida

Under programtiden har en hemsida på internet, www.vindelalven.se, byggts upp. Här finns information och dokumentation om Framtid Vindelälven. Hemsidan är också en viktig marknadsplats för information om och marknadsföring av Vindelälvsdalen.

B. Arrangemang

Vindelälvsloppet och Vindelälvsdraget

Draghundstävlingen Vindelälvsdraget och löparstafetten Vindelälvsloppet är två starka varumärken för Vindelälvsdalen. Arrangörerna, Umeå Brukshundklubb och Vindelälvsloppets IF, har under projekttiden kontinuerligt arbetat med att utveckla och stabilisera tävlingsorganisationerna och att förbättra samarbetet med lokala föreningar och kontaktpersoner för att utveckla arrangemangen med fler deltagare, högre kvalitet samt en effektiv information och marknadsföring.

Samordning av kanslifunktionerna har inletts men inte skett i den utsträckning som planerats, eftersom arrangemangen genomförs under olika årstider och har skilda organisationsstrukturer. Samarbetet och kompetenshöjning av tävlingsorganisationerna, marknadsanalyser och marknadsföring samt service till tävlande, publik och massmedia har dock förbättrats.

Den negativa deltagarutvecklingen hos Vindelälvsloppet har tyvärr fortsatt under projekttiden. Trots ökade ekonomiska resurser har trenden inte kunnat vändas och det uppsatta aktivitetsmålet har inte kunnat infrias. Vindelälvsloppets IF har som arrangör en pressad ekonomisk situation, och den negativa utvecklingen har aktualiserat en nödvändig förnyelse och förändring av arrangemangskonceptet för en framtida överlevnad och positiv utveckling.

Vindelälvsdraget har befast sin position inom draghundssporten. Kapacitetsbegränsningar i boende och servicefunktioner i Vindelälvsdalen vintertid resulterar i att arrangemanget har en i stort sett oförändrad omfattning år efter år.

C. Turism

Information, marknadsföring, IT

Arbete har påbörjats med att utveckla en struktur för en IT-baserad kommunikationslösning med kompetens för kvalitetssäkrad informationshantering genom en databas, som kopplas till bokning och försäljning. Utvecklingsarbetet har skett i nära samråd med turistorganisationer och företag.

Något eget bokningssystem har inte utvecklats. Strategin har varit att inventera och sammanställa produktinformation, som kan ingå i olika bokningssystem, som under hand utvecklas på marknaden.

Under projekttiden har strukturer och kompetens hos de loka turistorganisationerna byggts upp för att aktivt utveckla information och marknadsföring av Vindelälvsdalen genom presentation på Vindelälvens hemsida. Allmän information och produktinformation har översattas till engelska.

Vindelälvens stugkatalog (VIST) har utarbetats och presenteras på både svenska och engelska på Vindelälvens hemsida.

En produktmanual på både svenska och engelska har utarbetats. Den innehåller aktiviteter, logi, sevärdheter och bokningsbara paket för Vindelälvsdalen.

Samarbete har också utvecklats med en tysk researrangör för att locka fler utländska besökare till Vindelälvsdalen och höja kompetensen hos de lokala turistorganisationerna.

Marknadsundersökningar genom enkäter har gjorts för att ta reda på kundens behov och önskemål.

Ökad samverkan har under projekttiden skett mellan de lokala turistorganisationerna. En bestående och fortsatt utveckling har inte kunnat ske på grund av organisationsförändringar och minskade ekonomiska basresurser hos flertalet av de lokala turistorganisationerna. Visionen om den virtuella "Vindelälvens turistbyrå" har därför inte kunnat uppfyllas.

Vindelälvens turistbyrå har i samarbete med andra turistorganisationer och företag inventerat turistprodukter och tjänster i Vindelälvsdalen, som paketeras för marknadsföring och försäljning och som presenteras i en produktmanual. En stugkatalog har utarbetats som presenteras på Internet.

Marknadsföringsinsatser som annonsering, mässdeltagande etc. har skett i samverkan med turistföretag och organisationer.

Samarbete har också utvecklats med en tysk researrangör för att locka fler utländska besökare till Vindelälvsdalen.

En kontinuerlig utveckling har skett av information, produkter och marknadsföring på Framtid Vindelälvens hemsida www.vindelalven.se.

Marknadsundersökningar genom enkäter har gjorts för att ta reda på kundens behov och önskemål.

Samarbete har också utvecklats med utländska researrangörer för att locka fler utländska besökare till Vindelälvsdalen. Samarbete inom marknadsföring har också inletts med Lestijokidalen i Österbotten i Finland med koppling till Lestijoki- och Vindelälvsdalarnas gemensamma Interreg-projekt.

D. Fiske

Fiskevårdsinsatser, utbildning, marknadsföring

Framtid Vindelälven har stött fiskevårdsinsatser som moderniseringen av kläckeriet i Åmsele, kartläggning av "Ammarnäsöringens" vandringsmönster och arbetet med strategier för utsättning av havsöring i Laisälven

Vid Åmsele kläckeri har under flera år hållits sk Ammarnäsöring. Detta är en skyddsvärd storöringstam som finns naturligt i Vindelälven inom Sorsele kommun. Under projektets gång har kläckeriet renoverats och har nu en kapacitet på 250 000 befruktade romkorn.

Ammarnäsöringens vandringsmönster har kartlagts med radiosändare, sk telemetri, för att öppna möjligheter för ett mer uthålligt och biologiskt anpassat fiske. Försöket påbörjades 1998 och blev mycket framgångsrikt. Det kunde konstateras att öringen var sk uppströmslekare, dvs den sökte sig mot strömmen vid lek. Lekplatserna kartlades samt dess vandring efter lek.

För att möjliggöra uppföljningar av framtida utsättningar av öring var målsättningen att kartera öringen genetiskt. Prov har samlats in och lämnats till SLU för analys. Proverna är ej analyserade eftersom ansvarig person börjat på annan tjänst.

Under 1996 påbörjade Fiskeriverket utsättningar av havsöring i Laisälven och Vindelälven, i syfte att förstärka det svaga havsöringbeståndet. För att kunna se effekten av utsättningarna

påbörjades ett projekt i samarbete med SLU, där man via elfisken och sumpning avsåg att utvärdera de effektivaste metoderna.

Projektets insatser inom "Stornorrforstålet har varit att påskynda målet och informera kommuner och fiskerättsägare om läget. De första åren var framgångsrika, och det märktes ett ökat intresse hos kommuner, fiskerättsägare samt media. Under våren 1999 hölls en stor konferens, vilket gav stor medial uppmärksamhet.

Framtid Vindelälven har under projekttiden genomfört seminarier, föreläsningar och studiecirkel inom fiskevård, ekologi, lagstiftning, fiskebevakning m.m.

2 större seminarier har genomförts med ca 100 deltagare vid varje seminarium. Under projekttiden har ett 20-tal cirkelledare utbildats och ett 20-tal studiecirkel genomförts.

Projektet har också medverkat i det världsunika ”L@xracet”, ett forskningsprojekt inom SLU i samarbete med Vindelälvens fiskeråd. Projektet har gett värdefull kunskap för möjligheterna att återskapa ett bra laxfiske i Vindelälven. Laxr@cet på Vindelälvens hemsida har haft mellan 2-300 000 besök per år.

Marknadsföringsinsatser har skett i samarbete med Inlandsfiskeprojektet och den internationella satsningen på Lapland World Cup Fishing. Den riktade marknadsföringen gentemot utländska återförsäljare av fiskeresor resulterade i ett antal visningsresor längs Vindelälven.

Visningsresorna har lett till ett kraftigt ökat antal gästnätter från utländska sportfiskare. Projektet har direkt inneburit att två fisketuristiska företag startat, Lapland Lodge (Granselegården) och Rusksele camping.

En videofilm för internationell marknadsföring har producerats och BBC har gjort fyra halvtimmeslånga radioutsändningar.

3. Resultat

3.1. Syfte

Framtid Vindelälven har haft till syfte att

- höja kunskapen hos lokalbefolkning, turismnäring och besökare om Vindelälvsdalens kvalitativa natur- och kulturvärden
- öka förståelsen för att turismen, sportfisket och arrangemangen är viktiga inslag i bygdens näringsliv
- bidra till ökad kunskap, engagemang och samarbete för Vindelälvsdalens utveckling
- höja kompetensen hos turism- och projektaktörer
- bidra till ökad kompetens inom IT-området
- bidra till utvecklingen av kvalitativa turistprodukter och bredare aktivitetsutbud
- stärka marknadsföringen av Vindelälvsdalen som besöksmål
- öka antalet besökare i Vindelälvsdalen
- öka antalet deltagare och publik i olika arrangemang
- bevara och skapa nya arbetstillfällen

Framtid Vindelälven har på detta sätt velat stärka den lokala och regionala identiteten och utvecklingen och skapa en plattform för en långsiktig och konkurrenskraftig småskalig turism- och servicenäring med ett brett och attraktivt utbud.

3.2. Mål

Sammantaget för Framtid Vindelälven:

- ?? 20 nya arbetstillfällen
- ?? 40 företagare inom turism- och servicenäringarna i kompetenshöjande utvecklingsinsatser
- ?? 4 samverkansprojekt för turismutveckling längs Vindelälven
- ?? Ökning av besöksvolym och ekonomiskt utfall av turismen
- ?? Ökad andel besökare från övriga Europa
- ?? 2 internationell nätverk/partnerskap
- ?? Färdigställande av "Sevärt Vindelälven" och "Vindelälvsleden"
- ?? Dokumentärfilm, spelfilm, bygdespel och utställning om Vindelälven
- ?? Ökning av det ekonomiska utfallet av slöjd och hantverk från Vindelälvsdalen
- ?? Ökning av antalet deltagare och publik, samt av det ekonomiska utfallet av Vindelälvsloppet och Vindelälvsdraget
- ?? 2 nya Vindelälvsarrangemang
- ?? Årliga Vindelälvskonferenser om lokal och regional utveckling i Vindelälvsdalen

Måluppfyllelse

Det är inte oväntat att ett program som Framtid Vindelälven med så vitt skilda aktiviteter och under så lång programtid visar på varierande grad av måluppfyllelse.

Faktorer som organisationsförändringar och omprioriteringar hos berörda kommuner, omvärldsfaktorer som förändringar i marknadsutveckling och trender har påverkat programarbetet och utfallet.

Det är svårt att mäta resultaten både kvantitativt och kvalitativt, eftersom vissa ingångsvärden och tydliga indikatorer i flera fall saknas. Programmet har också varit starkt processinriktat, varför resultat och mervärden måste ses på lång sikt.

Bedömning

?? 20 nya arbetstillfällen

Målet uppfyllt. Minst 20 arbetstillfällen har bevarats och skapats under programtiden inom turist- och servicenäringarna och IT-branschen.

?? 40 företagare inom turism- och servicenäringarna i kompetenshöjande utvecklingsinsatser

Målet uppfyllt. Minst 40 lokala turistföretag och turistorganisationer har deltagit i utbildningar och träffar inom IT, produktinformation och –utveckling.

?? 4 samverkansprojekt för turismutveckling längs Vindelälven

Målet ej helt uppfyllt. Nya projekt och utvecklingsinsatser har initierats men är av mer lokal karaktär.

?? Ökning av besöksvolym och ekonomiskt utfall av turismen
Säkra ingångsvärden och mätningar saknas, som kan bekräfta måluppfyllelsen.

?? Ökad andel besökare från övriga Europa
Säkra ingångsvärden och mätningar saknas, som kan bekräfta måluppfyllelsen.

?? 2 internationella nätverk/partnerskap
Målet uppfyllt. Partnerskap och nätverkskontakter har utvecklats med Finland, Norge, Skottland, England, Italien och USA.

?? Färdigställande av ”Sevärt Vindelälven” och ”Vindelälvsleden”
Målet uppfyllt.

?? Dokumentärfilm, spelfilm, bygdespel och utställning om Vindelälven
Målet uppfyllt förutom planerad dokumentärfilm.
Spelfilm: ”Dagar vid älven”.
Bygdespel med utställning: ”Dånet av en vattuflod”.

?? Ökning av det ekonomiska utfallet av slöjd och hantverk från Vindelälvsdalen
Säkra ingångsvärden och mätningar saknas, som kan bekräfta måluppfyllelsen.

?? Ökning av antalet deltagare och publik, samt av det ekonomiska utfallet av
Vindelälvsloppet och Vindelälvsdraget
Målet ej uppfyllt. Vindelälvsloppet har under programtiden drabbats av en kraftig
tillbakagång deltagarmässigt på grund av vikande intresse för långlöpning. Vindelälvsdraget
har oförändrat deltagande.

?? 2 nya Vindelälvsarrangemang
Målet ej uppfyllt. Förstudier och testarrangemang på cykel ”Vindelälvsstrampet” och snöskoter
”Vindelälvssturen” har genomförts men inte kunnat etableras.

?? Årliga Vindelälvskonferenser om lokal och regional utveckling i Vindelälvsdalen
Målet uppfyllt.

3.3 Målgrupp

Lokalbefolkning i Vindelälvsdalen, fiskerättsägare, arrangemangsbesökare, turist- och serviceföretag samt turistbyråerna i Vindelälvskommunerna.

4. Indikatorer

3.a. Nya arbetstillfällen

3.b. Bevarade arbetstillfällen

På lång sikt: Minst 20 arbetstillfällen har skapats och bevarats inom turist- och servicenäringarna och IT-branschen.

3.c. Nya företag

På kort sikt: 3 företag

På lång sikt: 3-5 företag

3.d. Indikatorer enligt projektbeslut ”ViEF/Vindelälven mot framtiden”:

A. Sysselsättningsökning: 10 per år

Utfall: Minst 20 nya och bevarade arbetstillfällen

B. 2 nya Vindelälvsarrangemang

Utfall: Ej uppfyllt

5. Horisontella kriterier

5.a. Kompetens

Framtid Vindelälven har varit en viktig läroprocess i nytänkande och förnyelse, helhetssyn och samverkan. Kompetens inom projektmetodik och olika projektaktiviteter har utvecklats genom seminarier, projektträffar, nätverkskontakter och det operativa projektgenomförandet.

5.b. Internationalisering

Partnerskap och nätverkskontakter har utvecklats genom projektsamverkan och arrangemangsutveckling med Finland, Norge, Skottland, England, Italien och USA

5.c. Jämställdhet

Projektet har engagerat förhållandevis många kvinnor och yngre människor i de operativa aktiviteterna, men bland projektledarna och i projektstyrelsen har andelen män varit övervägande.

5.d. Miljö

Profileringen av Vindelälven som en unik natur- och miljöresurs i Europa har satt stark prägel på projektaktiviteter, som stimulerar ekologiskt tänkande och hushållning av natur- och miljöresurserna.

5.e. IT

IT-användningen har haft stort utrymme inom projektaktiviteterna och har därmed bidragit till utvecklingen av IT-kompetens och nya nätverk.

6. Resultatspridning

Projektinformation har skett genom Framtid Vindelälvens hemsida på Internet: www.vindelalven.se och genom informationstidningen "Framtidsfönstret" och en separat informationsbroschyr, vid EU-mässor och samråds- och informationsträffar med projektaktörer, företag, organisationer, kommuner och övriga finansierare samt vid de årliga Vindelälvskonferenserna. Samråd har också skett löpande med andra EU-aktörer inom regionen. Pressklipp med reportage om Vindelälven har abonnerats.

7. Kopplingar till andra projekt

Samverkan och informationsutbyten har skett med Interreg-projektet "Upplevelseturism Lestijoki- Vindelälven" samt Norra Periferiprojektet "Safeguarding Our Heritage med ViEF som projektpartner i båda dessa projekt, samt Inlandslagets transnationella turismprojekt "Rural Tourism Net " (RTN).

8. Slutsatser och erfarenheter

8.1. Projektidé

Framtid Vindelälvens styrka har legat i den mångfald, variation och den gemensamma profilering och framtidsinriktning som präglat programmet.

8.2. Projektstrategi

Programmets helhetssyn, samverkan och kraftsamling har varit en stark framgångsfaktor för att öka sammanhållningen och bredda engagemanget.

Programgenomförandet har varit en aktiv läroprocess, som successivt utvecklats positivt genom kontinuerlig kompetensutveckling, nätverksbyggande, stort engagemang och aktiv samverkan.

Kopplingen till det privata näringslivet hade kunnat förstärkas om man ingått i projektorganisationen. En brist har också varit att kommunernas näringslivsorganisationer inte aktivt involverades i programarbetet.

Brister i målformuleringar och ingångsvärden har försvårat resultatuppföljningen.

8.3. Projektverksamhet

Inte oväntat uppvisar Framtid Vindelälven med så höga ambitioner och med så vitt skilda aktiviteter under så lång programtid en varierande grad av måluppfyllelse.

Faktorer som organisationsförändringar och omprioriteringar hos berörda kommuner, omvärldsfaktorer som förändringar i marknadsutveckling och trender har påverkat programarbetet och utfallet.

Det är svårt att mäta programmets resultat både kvantitativt och kvalitativt, eftersom ingångsvärden och tydliga indikatorer i flera fall saknas. Programmet har också varit starkt processinriktat och med facit i hand är det uppenbart, att utvecklingsprocessen i sig har krävt mer resurser och större utrymme i programarbetet än väntat. Den har å andra sidan varit helt avgörande för att skapa en plattform som ger förutsättningar för långsiktiga hållbara lösningar efter programtidens slut. Resultat och mervärden måste därför ses på lång sikt.

8.4. Projektorganisation

8.4.1. Projektägare

ViEF har om projektägare säkerställt samhällsengagemanget och bärkraften i programmet.

8.4.2. Projektstyrelse

Projektstyrelsen har haft 32 sammanträden under programtiden. Det har krävts omfattande arbetsinsatser hos Projektstyrelsen för att tillgodose en tydlig styrning, kontroll och uppföljning av aktiviteterna och för att uppfylla strukturfondernas krav på projektredovisningar och rekvisitioner.

Projektstyrelsen har haft representanter med både beslutande (beställande) och operativa (utförande) projektroller. Detta har medfört otydlig gränsdragning mellan beställar- och utförarrollen. De dubbla rollerna har också i vissa avseenden medfört en försvarsattityd över den "egna" verksamheten.

Det har å andra sidan varit positivt att representanterna i Projektstyrelsen samtidigt varit verksamma och engagerade i de delprojekt som Framtid Vindelälven omfattat. Sakkunskapen, nätverkan och engagemanget i de olika frågorna har varit av betydande värde.

Styrelsen har allmänt av projektägaren ViEF visats stort förtroende och frihet att självständigt leda programarbetet.

8.4.3. Projektledare

Projektledarnas "närhet" till projekten, kunskapen, samhörigheten, lokalkännedomen och engagemanget har varit betydelsefullt.

För att säkerställa bästa möjliga kvalitet i projektgenomförandet borde dock alla projektledare inledningsvis ha genomgått en projektledarutbildning.

Projektledare inom framför allt projektområdet Vindelälvsarrangemang har satsat tid för projektarbetet utöver det ideella operativa engagemang man redan har i berörda arrangemang.

Det har ökat arbetsbelastningen och tidspressen avsevärt och i viss mån försvårat arrangemangsutvecklingen trots de ökade ekonomiska resurserna.

Projektverksamheten har konkretiserats i separata projektplaner för varje aktivitet för att tydliggöra syfte, aktivitet, resultat och ekonomi. Projektledarna har upprättat lägesrapporter i regel var annan månad. Av dessa framgår att aktivitets- och tidsplaner har över lag följt upprättade projektplaner.

Det har varit svårigheter att löpande få begärda lägesrapporter utan påminnelse eller uppmaning. Flera av projektledarna har skött sina uppdrag vid sidan om sitt ordinarie arbete och därför haft svårt att hinna med eller prioritera projektuppgifterna. Projektstyrelsen har inte heller haft någon sanktionsmöjlighet i de fall rapporteringarna brustit.

Projektplanerna och lägesrapporterna har också skiftande kvalitet, eftersom många olika aktörer med varierande kompetens varit inblandade och en ny planeringsmodell infördes.

Kvalitén har dock successivt förbättrats under programperioden genom den aktiva läroprocessen och löpande kompetensinsatser.

8.4.4. Projektadministration och -ekonomi

De administrativa och ekonomiska rutinerna som successivt tillskapats har fungerat bra. Styrning, kontroll och uppföljning har kunnat ske tillfredsställande. Riktlinjer och bemanning var redan fastlagda vid programstarten, men genom de erfarenheter som vanns under programmets gång organiserades resurserna annorlunda för att bättre tillgodose kvalitet och effektivitet. Det har varit viktigt och värdefullt att rapporter rörande de inblandade delprojektens ekonomi kunnat följas av Projektstyrelsen och projektledarna.

8.5. Tidsplan

Programtiden har varit nödvändig för att skapa en långsiktig plattform men har i vissa avseenden varit alltför kort för att hinna nå uppsatta mål och generera en bestående lösning.

8.6. Budget och finansiering

Programmets budget har varit tillfredsställande. Projektstyrelsen har också haft en tydlig ambition att genom aktiv styrning, kontroll och uppföljning kunna hushålla med de ekonomiska resurserna.

Programmets finansiering genom EU och de offentliga aktörerna har varit lovvärd liksom de omfattande ideella arbetsinsatser, som bidragit till programmets totalfinansiering.

8.6.1 Kostnadssammanställning (mkr)

Kultur, miljö	4,0
Arrangemang	6,0
Vindelälvsleden	2,7
Turism	4,0
Fiske	2,0
Projektledning	2,3
Summa	21,0

8.6.2 Finansiering (mkr)

EU	8,6
Länsstyrelse	3,2
Landsting	0,7
Kommuner	6,3
Privat	1,2
Ideellt	1,0
Summa	21,0

8.7. Projektrekvisitioner

Kunskapen om EU:s regelverk och policy var bristfällig vid programstarten. Successivt utvecklades kompetensen och kvalitén och samarbetet med EU-sekretariatet vid länsstyrelsen i Umeå förbättrades hela tiden. Visst merarbete och fördröjning har skett, eftersom flera olika handläggare vid EU-sekretariatet varit involverade i Framtid Vindelälven under programtiden, men vi uppskattar den flexibla och positiva inställning som EU-sekretariatet visat under programgenomförandet.

En viktig erfarenhet av Framtid Vindelälven är nödvändigheten av en ekonomisk stark ägare av ett EU-projekt som kan säkerställa projektets likviditet. Situationen har inte varit tillfredsställande när det gäller flödet av utbetalningar från strukturfonderna. Sena utbetalningar har medfört en ansträngd likviditetssituation för ViEF trots en egen kredit genom berörda Vindelälvskommuner på 2.000.000 kronor. Kreditkostnaden har belastat ViEF med ca 120.000 kronor per år, en direkt kostnad som inte är stödberättigad enligt EU:s regelverk. Bankkontakter vid programstarten visade på att det inte fanns någon möjlighet till lån eller kredit i bank. Vi konstaterar därför att utan kommunerna som starka ägare till ViEF och den kredit som man beviljade hade det inte varit möjligt att driva programarbetet som nu skedde.

9. Projektdokumentation

Dokumentation rörande Framtid Vindelälven tillhandahålls genom ViEF-kansliet, Box 101, 920 70 Sorsele.

Kontaktperson är Leopold Sjöström. Tel: 070-5258732. E-post: leopold@sorsele.se

Slutord

Framtid Vindelälven har varit stort både i sin ambition och mångfald och ställt höga krav på alla inblandade aktörer. Programgenomförandet har varit en aktiv läroprocess som successivt utvecklats i positiv riktning tack vare kapacitetsutveckling, ökad kompetens och kvalitet, ett stort engagemang och aktiv samverkan.

ViEF riktar ett stort tack till alla projektaktörer, EU-sekretariatet, finansiärer, lokalbefolkning, företag och organisationer, som alla på ett positivt och engagerat sätt bidragit till att genomföra Framtid Vindelälven.
